

Straty Kościoła katolickiego w Polsce w latach wojny i okupacji (1939-1945)

Konferencja naukowa, Rzeszów-Lublin-Lwów, 24-25 października 2023 r.

Miejsce konferencji: Budynek UR A1, Rejtana 16c 35-310 Rzeszów

Duża Aula

Wtorek – 24 października 2023 r.

9:00-9:20 – powitanie gości i wprowadzenie tematyczne

9:20-10.20 – panel: ***Utracone dziedzictwo Kościoła w Polsce. Co, gdzie i dlaczego tak ważne?***

Uczestnicy panelu:

ks. bp dr hab. prof. UW Michał Janocha (Przewodniczący Rady ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Konferencji Episkopatu Polski)

Elżbieta Przyłuska (Wydział ds. Restytucji Dóbr Kultury Departamentu Restytucji Dóbr Kultury MKiDN)

ks. prof. zw. dr hab. Józef Wołczański dr hab. Piotr Majewski (Biuro Badań Historycznych IPN)

Prowadzący: Adam Bienias (TVP 3 Rzeszów)

Sekcja I

Archiwa, biblioteki, muzea

Duża Aula

Prowadzący obrady: ks. prof. dr hab. Jacek Urban

10.20-10.40 ks. dr hab. Sławomir Zych (Lublin), dr Bartosz Walicki (Sokołów Małopolski), Archiwum i biblioteka łacińskiej diecezji przemyskiej w latach 1939-1944

10.40-11.00 mgr Wojciech Ziobro (Rzeszów), Projekt „Wojenne starty kulturowe diecezji przemyskiej w latach 1939-1945”

11.00-11.20 dr inż. Michał Ciemała (Kraków), Losy zaginionych metryk z Archiwum Archidiecezji Przemyskiej

11.20-11.40 Przerwa kawowa

Prowadzący obrady: ks. dr hab. Sławomir Zych

11.40-12.00 ks. prof. dr hab. Jacek Urban (Kraków), Straty katedry krakowskiej i archiwum kapitulnego na Wawelu w latach 1939-1945 w zapiskach ks. Kazimierza Figlewicza

12.00-12.20 ks. prof. dr hab. Wojciech Zawadzki (Warszawa), Straty w zasobach katolickich ksiąg metrykalnych z terenu diecezji warmińskiej po 1945 r.

12.20-12.40 ks. dr Andrzej Kwaśniewski (Lublin), Straty archiwaliów i zbiorów historycznych bibliotek kościelnych diecezji kieleckiej w latach 1939-1945

12.40-13.00 dr Rozalia Kosińska (MKiDN), Kościelne dzieła sztuki w niemieckim katalogu grabieży „Sicherestellte Kunstwerke im Generalgouvernement”

13.00-13.20 Dyskusja

13.40-15.20 Obiad

Prowadzący obrady: ks. prof. dr hab. Wojciech Zawadzki

- 15.20-15.40 mgr Maria Romanowska-Zadrożna (Warszawa), Utracone skarby Muzeum Archidiecezjalnego w Warszawie
- 15.40-16.00 dr Aleksandra Starczewska-Wojnar (Opole), Poszukiwanie i zabezpieczanie akt kościelnych na Górnym Śląsku w okresie powojennym
- 16.00-16.20 mgr Ewa Kołomańska (Kielce), Materiały archiwalne Instytutu Pamięci Narodowej Delegatura w Kielcach jako dokumenty pomocnicze do badania nad stratami materialnymi kościołów Diecezji Kieleckiej
- 16.20-16.40 mgr Karolina Czop (Poznań), Badania strat wojennych Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu w latach 1946-1964
- 16.40-17.00 dr hab. prof. UO Marek Białokur (Opole), „Nieobecność nieusprawiedliwiona”. Obraz strat Kościoła katolickiego w Polsce w latach wojny i okupacji (1939-1945) we współczesnej szkolnej edukacji historycznej
- 17.00-17.20 Dyskusja

Sekcja II

Kościoty, kaplice, klasztory i ich wyposażenie

Sala im. prof. Z. Frasa 226

Prowadzący obrady: dr hab. prof. UZ Marcelli Tureczek

- 10.20-10.40 dr Grażyna Holly (Ustrzyki Dolne), Zniszczenia świątyń katolickich w Bieszczadach Wysokich w okresie II wojny światowej
- 10.40-11.00 ks. prof. dr hab. Henryk Olszar (Katowice), Zniszczenia miejsc kultu i dóbr kultury religijnej w diecezji katowickiej w latach 1939-1945
- 11.00-11.20 ks. dr Michał Krawczyk (Radom), Zniszczenia kościołów katolickich na terenie obecnej diecezji radomskiej podczas II wojny światowej
- 11.20-11.40 dr hab. inż. s. Anna Tejszerska USJK (Białystok), Niespełnione nadzieje, przekreślone plany – o projektach obiektów sakralnych niezrealizowanych wskutek wybuchu II wojny światowej
- 11.40-12.00 Przerwa kawowa

Prowadzący obrady: dr hab. inż. s. Anna Tejszerska USJK

- 12.00-12.20 dr hab. prof. UZ Marcelli Tureczek (Zielona Góra), Czego nie wiemy na temat strat dzwonów w Polsce?
- 12.20-12.40 mgr Piotr Jamski (Warszawa), Rekwizycje dzwonów w Generalnym Gubernatorstwie. Stan, metoda i perspektywy badań
- 12.40-13.00 ks. dr hab. Jarosław Marczewski (Lublin), Dzwony świątyń katolickich utracone w czasie drugiej wojny światowej z terenu diecezji lubelskiej
- 13.00-13.20 Dyskusja
- 13.40-15.20 Obiad

Prowadzący obrady: ks. prof. dr hab. Henryk Olszar

- 15.20-15.40 ks. prof. dr hab. Robert Tyrała (Kraków), Ruch cecyliański w Polsce w 1939 r.
- 15.40-16.00 dr Paweł Glugła (Tarnów), Straty dóbr kościelnych na przykładzie rekwizycji dzwonów w diecezji tarnowskiej podczas drugiej wojny światowej

- 16.00-16.20 lic. Piotr Matoga (Kraków), Straty wojenne w instrumentarium organowym kościołów archidiecezji krakowskiej na wybranych przykładach
- 16.20-16.40 lic. Paulina Surowiec-Rozwadowska (Warszawa), Losy powojenne Archikatedry warszawskiej św. Jana Chrzciciela oraz współczesna troska o zachowanie jej dóbr kultury
- 16.40-17.00 Dyskusja

Sekcja III
Pogranicza i Kresy
Sala 238

Prowadzący obrady: dr Artur Hamryszczak

- 10.20-10.40 prof. Tomáš Petracek (Czechy), Typologia i rozmiar strat Kościoła katolickiego na ziemiach czeskich w okresie okupacji (1939-1945)
- 10.40-11.00 doc. Jaroslav Coranič (Słowacja), Postavenie gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v r. 1939-1945
- 11.00-11.20 ks. dr Robert Solis (Niemcy), Straty Kulturowe Związku Polaków w Niemczech
- 11.20-11.40 ks. prof. zw. dr hab. Józef Wołczański (Kraków), Zagłada struktur i dziedzictwa kulturowego archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego po 1945 r.
- 11.40-12.00 Przerwa kawowa

Prowadzący obrady: ks. prof. zw. dr hab. Józef Wołczański

- 12.00-12.20 dr. hab. Włodzimierz Osadczy (Lublin), Ocalałe okruchy kresowego dziedzictwa Kościoła na terenie Polski pojałtańskiej
- 12.20-12.40 dr Edward Gigilewicz (Lublin), Prace Komitetu Ziemi Wschodnich w zakresie rejestrowania strat ludnościowych spowodowanych rzezią wołyńską - w świetle edycji źródłowej „Dokumenty zbrodni wołyńskiej”
- 12.40-13.00 dr Tomasz Krzyżowski (Kraków), Zagłada dziedzictwa historyczno-kulturalnego Kościoła ormiańskiego w Polsce w czasie II wojny światowej oraz próby jego ratowania
- 13.00-13.20 dr hab. Marek Hałaburda (Kraków), Diecezja pińska w powojennej rzeczywistości. Bilans strat – próba podsumowania
- 13.20-13.40 Dyskusja
- 13.40-15.20 Obiad

Prowadzący obrady: dr hab. Marek Hałaburda

- 15.20-15.40 dr Artur Hamryszczak (Kraków), Diecezja łucka – czy wszystko zostało utracone?
- 15.40-16.00 dr Leon Popek (Warszawa), Straty Kościoła katolickiego w diecezji łuckiej w latach 1939-1945
- 16.00-16.20 ks. dr Jacek Waligóra (Ukraina), Szaty grobowe bł. Jakuba Strzemię (†1409), metropolity halickiego. Odnalezienie, renowacja, stan obecny
- 16.20-16.40 s. dr Agnieszka Skrzypek BDNP (Dębica), Służebniczki dębickie na Kresach Wschodnich w latach 1939-1956. Wybrane aspekty
- 16.40-17.00 Dyskusja
- 18.30 Kolacja. Restauracja Rejtana 1. Grein Hotel Rzeszow, Al. Tadeusza Rejtana 1

Środa – 25 października 2023 r.

Sekcja I

Duchowieństwo i zakony – straty osobowe i kulturowe

Duża Aula

Prowadzący obrady: ks. prof. dr hab. Jan Pietrzykowski SDB

- 9.00-9.20 dr hab. Monika Tomkiewicz (Warszawa), Eksterminacja duchowieństwa polskiego przeprowadzona w ramach Zbrodni pomorskiej 1939 roku
- 9.20-9.40 ks. dr hab. prof. UWM Mieczysław Różański (Olsztyn), Prześladowanie duchowieństwa w części diecezji łódzkiej wcielonej do III Rzeszy
- 9.40-10.00 dr hab. prof. KUL Sabina Bober (Lublin), Martyrologia polskiego duchowieństwa w Dachau na wybranych przykładach
- 10.00-10.20 Dyskusja
- 10.20-10.40 Przerwa kawowa

Prowadzący obrady: ks. dr hab. prof. UWM Mieczysław Różański

- 10.40-11.00 ks. prof. dr hab. Jan Pietrzykowski SDB (Warszawa), Straty kulturowe Towarzystwa Salezjańskiego w Polsce w latach 1939-1945
- 11.00-11.20 ks. mgr Grzegorz Jeżewski SDB (Niemcy), Parafia i zakład św. Stanisława Kostki („Stanisławówka”) w Płocku w latach 1939-1945
- 11.20-11.40 dr Edyta Chomentowska (Lublin), Geograficzny aspekt strat zakonów męskich na wschodnich ziemiach II Rzeczypospolitej w świetle schematyzmów i aplikacji „Struktura terytorialna Kościoła łacińskiego przed II wojną światową
- 11.40-12.00 dr Paulina Dąbrosz-Drewnowska (Szczecin), Wojenne straty archiwaliów dotyczących księżniczki Ludwika Adelajdy Bourbon-Condé (siostry Marii Józefy od Miłosierdzia Bożego) z archiwum klasztoru Benedyktynek Sakramentek w Warszawie
- 12.00-12.20 dr Maksymilian Kuśka (Cieszyn), Straty w dziedzictwie kulturowym śląskich klasztorów bonifratrów powstałe w czasie II wojny światowej i jej wyniku
- 12.20-12.40 o. dr Maciej Sadowski CSsR (Tuchów), Wojenne straty materialne Polskiej Prowincji Redemptorystów w latach 1939-1945 na przykładzie klasztorów w Toruniu i Warszawie.
- 12.40-13.00 Dyskusja
- 13.00-13.30 ks. prof. dr hab. Stanisław Nabywaniec (Rzeszów), Podsumowanie konferencji
- 13.30 Obiad

Sekcja II

Diecezje, parafie i instytucje Kościoła katolickiego

Sala im. prof. Z. Frasa 226

Prowadzący obrady: ks. prof. dr hab. Bogdan Stanaszek

- 9.00-9.20 dr Liubov Derdziak (Ukraina), Likwidacja Wyższego Seminarium Duchownego we Lwowie 1939-1945 z uwzględnieniem strat kulturowych Instytut Teologiczny im. Św. J. Bilczewskiego
- 9.20-9.40 dr Joanna Nastalska-Wiśnicka (Lublin), Wojenne straty bibliotek seminaryjnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w świetle ankiet z 1945 roku

- 9.40-10.00 ks. dr Paweł Kostrzewski (Częstochowa), Straty materialne diecezji częstochowskiej w okresie okupacji niemieckiej
- 10.00-10.20 Dyskusja
- 10.20-10.40 Przerwa kawowa

Prowadzący obrady: ks. dr Paweł Kostrzewski

- 10.40-11.00 ks. prof. dr hab. Bogdan Stanaszek (Kraków), Zniszczenia kościołów diecezji sandomierskiej na przyczółku baranowsko-sandomierskim w 1944 r.
- 11.00-11.20 ks. dr Piotr Tylec (Sandomierz), Zniszczenia obiektów sakralnych w czasie II wojny światowej na terenie diecezji sandomierskiej – zarys zagadnienia
- 11.20-11.40 mgr Adrian Kędzierski (Kraków), Straty materialne Kościoła katolickiego na terenie dekanatu oświęcimskiego w czasie II wojny światowej
- 11.40-12.00 dr hab. prof. UJK Ryszard Gryz (Kielce), Wojenne zniszczenia kościołów i kaplic w diecezji kieleckiej w latach 1939-1945
- 12.00-12.20 dr Ewa Barnaś-Baran (Rzeszów), Straty wojenne szkół i instytucji opiekuńczych w Rzeszowie (w świetle kwestionariuszy Zarządu Miasta od 1944 roku)
- 12.20-12.40 dr Andrzej Edward Godek (Kraków), Straty wojenne parafii pw. św. Floriana w Krakowie
- 12.40-13.00 ks. prof. zw. dr hab. Andrzej Hanich (Opole), Straty Kościoła katolickiego na Śląsku Opolskim w latach II wojny światowej (1939-1945)
- 13.00-13.20 ks. dr Marcin Nabożny (USA), War damages and losses in the parish of St. Nicholas in Lubla (1939-1945)
- 13.20-13.30 ks. prof. dr hab. Stanisław Nabywaniec (Rzeszów), Podsumowanie konferencji
- 13.30 Obiad